

GLOSA

MICHAŁ P. ZIEMIAK

Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 23 października 2013 r. (IV CSK 142/13) (glosa aprobująca)

I.

Glosowane orzeczenie dotyczy tematyki zarówno charakteru orzeczeń zapadających w postępowaniu o uznanie postanowień wzorców umownych za niedozwolone, jak i ustawowego zwolnienia z obowiązku ponoszenia kosztów przez stronę występującą z powództwem w takiej sprawie. SN przyjął bowiem we wskazanym wyroku, że:

- z art. 96 ust. 1 pkt 3 Ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (UKSC) wynika, że nie ma obowiązku uiszczania kosztów sądowych strona wnosząca o uznanie postanowień umownych za niedozwolone, a **zwolnienie to rozciąga się także na postępowanie kasacyjne;**
- postępowanie w sprawie abstrakcyjnej kontroli klauzul używanych we wzorcach umownych ma na celu wyeliminowanie pewnych postanowień wzorców, a nie postanowień umów. Nie oznacza, że stosowanie określonych sformułowań lub unormowań jest wyłączone w ogóle w obrocie cywilnym. **Niedozwolone jest jedynie postępowanie się nimi we wzorcach umów, zaś legalność ich stosowania w konkretnej umowie może być badana w trybie kontroli incydentalnej.**

Zamierzeniem autora jest skoncentrowanie się właśnie na warstwie procesowej orzeczenia. Należy nadmienić, że glosowany wyrok nie odnosi się wprost do problematyki ubezpieczeniowej. Jednakże ze względu na powszechne i zwyczajowe postępowanie się przez zakłady ubezpieczeń wzorcami umownymi (OWU), zawarte w glosowanym orzeczeniu rozstrzygnięcia z pewnością mogą okazać się przydatne dla ubezpieczycieli w przypadku sporu sądowego, którego przedmiotem są postanowienia ogólnych warunków ubezpieczenia.

II.

W sprawie będącej przedmiotem rozstrzygnięcia SN powodowie żądali – w ramach tzw. incydentalnej kontroli umowy zawartej z użyciem wzorca umownego – uznania za niedozwolone postanowień umowy kredytu mieszkaniowego zawartej z pozwanym bankiem, a odnoszących się do sposobu przeliczania jego spłaty według tabeli kursu na franki szwajcarskie, ustalanego przez bank. Kredyt został udzielony i wykorzystany w złotówkach, jednakże w świetle postanowień umowy był kredytem denominowanym na franki szwajcarskie – po jego wykorzystaniu kwota kredytu (transzy kredytu) była przeliczana ze złotych na franki i od tego momentu saldo kredytu wyrażone zostało w tej walucie. Powodowie wywodzili, że kwestionowane przez nich postanowienia nie wskazują, w jaki dokładnie sposób bank będzie ustalać kurs franka szwajcarskiego dla konkretnych operacji związanych z wykonywaniem umowy kredytu.

Sąd Okręgowy uwzględnił powództwo. Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok i powództwo oddalił. Sąd Apelacyjny uznał, że istotą sporu była właściwa ocena istnienia po stronie powodowej interesu prawnego w rozumieniu art. 189 k.p.c. w wytoczeniu powództwa, którego, w ocenie Sądu Apelacyjnego, powodowie nie mieli. Miało to wynikać z faktu, że identyczne postanowienia umożliwiające bankowi ustalanie w sposób dowolny tabel kursów walut obcych uznane zostały za postanowienia niedozwolone i wpisane do rejestru klauzul niedozwolonych prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (UOKiK). Okoliczność, że wpis dotyczy banku innego niż pozwany, zdaniem Sądu Apelacyjnego nie miała znaczenia, gdyż w świetle art. 479⁴³ k.p.c. wyrok prawomocny ma skutek wobec osób trzecich od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru. Konsekwencją dokonanego wpisu, wynikającą z rozszerzonej prawomocności wyroku, była utrata przez powodów interesu prawnego w żądaniu uznania za niewiążące identycznych postanowień z zawartej przez nich umowy kredytu, gdyż taki skutek wynikał w stosunku do wszystkich umów zawierających takie klauzule od dnia wpisu do rejestru Prezesa UOKiK. Niezależnie od tego, znowelizowane prawo bankowe (*vide* art. 69 ust. 2 pkt 4a) zobowiązuje banki do zamieszczenia w umowie o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż polska szczegółowych zasad określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty lub spłaty kredytu. Wprowadzenie tego ustawowego obowiązku było, zdaniem Sądu Apelacyjnego, dodatkowym i istotnym argumentem za tym, że powodowie nie mieli interesu prawnego.

W tym stanie rzeczy powodowie wnieśli skargę kasacyjną, opartą m.in. na zarzutach obrazu następujących przepisów prawa procesowego:

- **art. 479⁴³ k.p.c. w zw. z art. 479⁴² § 1 k.p.c. i art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c. oraz art. 365 k.p.c.** poprzez przyjęcie, że wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie (SOKiK) ustanawiający zakaz postępowania się wskazanymi w tym wyroku klauzulami abuzywnymi wywiera również skutek w nim niewyrażony, tj. utratę mocy wiążącej postanowień umownych w umowach konsumentów;
- **art. 189 k.p.c. w zw. z art. 479⁴³ k.p.c., w zw. z art. 479 § 1 i art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c.,** przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że rozszerzona prawomocność SOKiK, istniejąca od wpisu niedozwolonego postanowienia wzorca umowy do rejestru klauzul niedozwolonych prowadzonego przez Prezesa UOKiK, powoduje utratę mocy wiążącej takich samych postanowień zawartych w umowach konsumentów, pozbawiając ich interesu prawnego w dochodzeniu ustalenia niewiążącego charakteru tych postanowień w powództwie z art. 189 k.p.c.

Pozwany wniósł o odrzucenie skargi ze względu na jej nieopłacenie, ewentualnie o oddalenie skargi z braku uzasadnionych podstaw. SN uchylił w całości zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

III.

Należy w pełni podzielić stanowisko SN zarówno odnośnie do podmiotowego zwolnienia strony wnoszącej pozew o uznanie postanowienia wzorca umownego za niedozwolone od kosztów sądowych, jak i skutków wpisu niedozwolonego postanowienia do rejestru Prezesa UOKiK na skutek wydania przez SOKiK wyroku uwzględniającego powództwo.

W zakresie zwolnienia z obowiązku uiszczania kosztów przez stronę wnoszącą skargę kasacyjną w sprawie, której przedmiotem rozpoznania było żądanie uznania postanowienia wzorca umownego za niedozwolone, decydujące znaczenie ma zarówno literalna wykładania art. 96 ust. 1 pkt 3 UKSC, jak i charakter zwolnienia. Wskazany przepis UKSC mówi tylko, że nie ma obowiązku uiszczania kosztów sądowych strona wnosząca o uznanie postanowień umownych za niedozwolone. Ustawodawca nie różnicuje więc etapów postępowania, na których zwolnienie przysługuje, a na których nie, *ergo* – zgodnie z zasadą *lege non distinguente* – takiego „instancyjnego” rozdziału zwolnienia strony od kosztów sądowych nie da się wyprowadzić z treści art. 96 UKSC. Zresztą już we wcześniejszych orzeczeniach SN przyjmował, że zwolnienie z art. 96 UKSC ma charakter kompleksowy¹. Co więcej, w przypadku art. 96 mamy do czynienia z tzw. podmiotowym zwolnieniem od kosztów². Jest to zwolnienie o charakterze całkowitym, aczkolwiek tymczasowym, gdyż ostateczne rozliczenie kosztów następuje – zgodnie z art. 113 UKSC – w orzeczeniu kończącym postępowanie w danej instancji³. W przypadku zwolnienia podmiotowego w grę wchodzi więc odmiennie zasady zakresu instancyjnego zwolnienia od kosztów niż w przypadku zwolnienia strony na jej wniosek, na podstawie o art. 100 i nast. UKSC, przez sąd powszechny. W szczególności do zwolnienia podmiotowego nie znajdzie zastosowania – uznana za zasadę prawną – uchwała składu siedmiu sędziów SN z dnia 5 czerwca 2008 r. (III CZP 142/07)⁴, zgodnie z którą zwolnienie strony od kosztów sądowych w sprawie, przyznane w postępowaniu przed sądem powszechnym, nie obejmuje postępowania kasacyjnego. **Podsumowując ten wątek, można powiedzieć, że strona wnosząca skargę kasacyjną w sprawie o uznanie postanowienia wzorca umownego za niedozwolone jest objęta zwolnieniem podmiotowym od kosztów sądowych, o którym mowa w art. 96 ust. 1 pkt 4 UKSC, *ergo* nie musi wnosić opłaty od takiej skargi.**

O wiele istotniejsze są rozważania SN w zakresie skuteczności wyroków SOKiK wobec osób trzecich. Przede wszystkim SN słusznie zauważył w uzasadnieniu głosowanego wyroku, że w orzecznictwie napotykamy tu istotną rozbieżność. W części wcześniejszych orzeczeń przyjmuje się

1. Uchwałę SN z dnia 6 września 2006 r., III SPZP 2/06 [LEX nr 191916], w której przyjęto, że skarga na naruszenie prawa do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki wniesiona przez ubezpieczonego w sprawie odwołania rozpoznawanego przez Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych jest wolna od opłat, zgodnie z art. 96 ust. 1 pkt 4 UKSC.
2. A. Górski, L. Walentyłowicz, *Koszty sądowe w sprawach cywilnych. Ustawa i orzekanie. Komentarz praktyczny*, 2008 [LEX/el., komentarz do art. 96 ustawy, nb. 1].
3. Uchwała SN z dnia 6 września 2006 r., III SPZP 2/06 [LEX nr 191916]..., op. cit.
4. LEX nr 394725.

bowiem, że zakazane jest posługiwanie się w obrocie prawnym postanowieniami wzorców umów wpisanych do rejestru jako niedozwolone przez wszystkich i przeciwko wszystkim kontrahentom występującym w stosunkach prawnych określonego rodzaju⁵. *Res iudicata* wyroku SOKiK – od chwili wpisania postanowienia do rejestru Prezesa UOKiK – wyłączać ma więc możliwość ponownego wytoczenia powództwa w tym przedmiocie, także przez osobę niebiorącą udziału w sprawie, w której SOKiK wydał wyrok⁶. Przenosząc rozważania na grunt ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów⁷, w uchwale SN z dnia 13 lipca 2006 r. (III SZP 3/06)⁸ przyjęto, że stosowanie postanowień wzorców umów o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem SOKiK i wpisanych do rejestru takich postanowień może być uznane za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów. Na podstawie tez powołanych orzeczeń można więc mówić o „absolutnej” prawomocności rozszerzonej wyroków SOKiK wpisanych do rejestru Prezesa UOKiK. **Jednakże ukształtowana jest także odmienna (i późniejsza) linia orzecznictwa w omawianym zakresie.** W uchwale z dnia 7 października 2008 r. (III CZP 80/08)⁹ przyjęto, że rozszerzona prawomocność wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone **nie wyłącza możliwości wytoczenia powództwa przez tego samego lub innego powoda** (w tym także przez organizację społeczną działającą na rzecz ochrony interesów konsumentów) **przeciwko innemu przedsiębiorcy**, niebiorącemu udziału w postępowaniu, w którym zapadł wyrok, stosującemu takie same lub podobne postanowienia wzorca, jak wpisane do rejestru. W wyroku z dnia 13 maja 2010 r. (III SK 29/09)¹⁰ SN przyjął, że celem postępowania w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone nie może być oderwane od jego przedmiotu i dotyczącej go ochrony sądowej ustalenie abstrakcyjnie ujętego zakazu, który uzupełniałby normatywny katalog klauzul niedozwolonych określony w materialnoprawnym uregulowaniu art. 385³ k.c. Jeżeli w wyniku rozpoznania sprawy dochodzi do podstawienia będącego przedmiotem sprawy postanowienia wzorca umownego do normy prawa materialnego, to wyrok rozstrzygający jako akt stosowania prawa nie tworzy normy prawnej. Wyrok nie staje się przepisem prawa materialnego, nawet jeżeli uzyskuje rozszerzoną skuteczność.

Należy zauważyć, że w głosowanym orzeczeniu SN wyraźnie nawiązał do wcześniejszego wyroku z dnia 11 października 2007 r. (III SK 19/07)¹¹, w którym zawarto bardzo podobną tezę, a mianowicie, że wpis postanowienia do rejestru prowadzonego przez Prezesa UOKiK (na podstawie wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie takiego postanowienia za niedozwolone) nie prowadzi do eliminacji takiego postanowienia z obrotu w ogóle. Wniosek taki jest jak najbardziej zasadny. **Celem postępowania przed SOKiK w ramach tzw. abstrakcyjnej kontroli wzorca umownego nie jest bowiem tworzenie powszechnej listy klauzul „zakazanych” dla stron stosunków obligacyjnych**, a wyłącznie wyeliminowanie konkretnego postanowienia z konkretnego wzorca, którym posługuje się konkretny przedsiębiorca. Jednakże orzeczenie kończące postępowanie

---

5. Wyrok SN z dnia 20 czerwca 2006 r., III SK 7/06 [LEX nr 278545].

6. Wyrok SN z dnia 19 grudnia 2003 r., III CZP 95/03 [LEX nr 82118] z głosem krytyczną M. Michalskiej (PS 2008, nr 4, s. 166–173).

7. Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.

8. LEX nr 197804 z głosem częściowo krytyczną M. Jagielskiej i głosem aprobującą J. Moskaty [LEX/el.].

9. LEX nr 458124 z głosem aprobującą T. Bieżyńskiego (PS 2008 nr 7–8, s. 160 i nast.).

10. LEX nr 694238.

11. LEX nr 496411.

w takiej sprawie nie ma charakteru absolutnego, jak zdaje się sugerować treść art. 479⁴³ k.p.c.¹² Zarówno glosowany wyrok, jak i powołane wcześniej orzeczenia SN wskazują na wyraźną tendencję do zawężania pojęcia prawomocności rozszerzonej wyroku SOKiK. Z analogiczną tendencją spotkać się można także w doktrynie¹³, gdzie coraz częściej mówi się o tzw. **jednostronnie rozszerzonej prawomocności materialnej względem osób trzecich**. Oznacza to, że rozszerzona prawomocność materialna odnosi skutek wyłącznie w relacji między pozwanym przedsiębiorcą (przeciwko któremu zapadł wyrok SOKiK) a klientami i potencjalnymi klientami takiego przedsiębiorcy, będącymi konsumentami w rozumieniu art. 22¹ k.c.¹⁴ Przyjęcie koncepcji bezwzględnej skuteczności *erga omnes* wyroków SOKiK prowadziłyby z kolei do absurdalnych wręcz wniosków natury praktycznej, a także drastycznie ograniczałyby swobodę kontraktową stron zawierających umowę, w zakresie swobody kształtowania treści umowy (art. 353¹ k.c.). Najdobitniej świadczy o tym przykład wskazany przez M. Kalińskiego i P. Winczorka¹⁵, a mianowicie przykład klauzuli wpisanej do rejestru Prezesa UOKiK pod numerem 3191, o treści: *W sprawach nieuregulowanych umową strony stosować będą przepisy Kodeksu cywilnego*¹⁶. Powołani autorzy celnie wskazują, że w tym przypadku chodziło o próbę wyłączenia przez przedsiębiorcę stosowania do zawieranych przez niego umów Ustawy z dnia 27 lipca 2002 r. o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej oraz o zmianie Kodeksu cywilnego¹⁷. Jeżeliby więc uznać, że wpis postanowienia do rejestru Prezesa UOKiK ma charakter bezwzględnie obowiązujący, wskazane postanowienie – powszechnie przecież wykorzystywane w umowach – nie mogłoby być począwszy od dnia 14 maja 2012 r.¹⁸ stosowane w jakichkolwiek umowach zawieranych na terytorium RP (lub poza nim, ale według prawa polskiego), w tym także w umowach w obrocie dwustronnie profesjonalnym. Takiego skutku wpisu postanowienia do rejestru nie można w żaden sposób uznać za logiczny czy racjonalny. Idąc dalej, jak słusznie skonstratował SN w wydanej dnia 13 grudnia

12. Zgodnie z tym przepisem wyrok prawomocny ma skutek wobec osób trzecich od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru postanowień niedozwolonych prowadzonego przez Prezesa UOKiK.
13. M. Kaliński, P. Winczorek, *W sprawie zakresu skutków uznania postanowienia wzorca umownego za niedozwolone i jego zgodności z Konstytucją RP*, „Przegląd Sądowy”, 2013 nr 9, s. 7–19; M. Bednarek, *Wzorce umowne*, [w:] *System Prawa Prywatnego. Prawo zobowiązań – część ogólna*, tom 5, wyd. 2, pod red. E. Łętowskiej, Warszawa 2013, s. 823 i nast.; T. Ereciński (w:) T. Ereciński (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Postępowanie rozpoznawcze* (wyd. 4), Warszawa 2012, s. 866; P. Telenga (w:) A. Jakubecki (red.), *Komentarz aktualizowany do ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego, LEX/el. 2013 [komentarz do art. 479⁴³ k.p.c.]* czy H. Ciepla (w:) K. Piasecki (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do art. 367–505³⁷*, tom II, wyd. 5, Warszawa 2010, s. 609–610.
14. Nadto przyjęcie koncepcji jednostronnie rozszerzonej prawomocności materialnej pozwala skonstratować, że Prezes UOKiK nie może wydać decyzji w przedmiocie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów [vide art. 24 ust. 2 pkt 1 Ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.] wobec przedsiębiorcy, który nie był pozwany przed SOKiK. Jeżeli Prezes UOKiK ma zastrzeżenia względem wzorców umownych stosowanych przez takiego przedsiębiorcę, powinien skorzystać z uprawnienia przysługującego mu o art. 479³⁸ k.p.c. i wytoczyć powództwo w trybie kontroli abstrakcyjnej.
15. M. Kaliński, P. Winczorek, *W sprawie ...*, op. cit., s. 11–12.
16. Zob. też podobne wpisy po numerami 3620 czy 4058, gdzie jednak abuzywność wynika z narzucenia konsumentowi właściwość konkretnego sądu w przypadku sporu z przedsiębiorcą.
17. M. Kaliński, P. Winczorek, *W sprawie ...*, op. cit. s. 11.
18. Data wpisu tego postanowienia do rejestru Prezesa UOKiK.

2013 r. uchwałe¹⁹, przyjęcie koncepcji „absolutnej” prawomocności rozszerzonej wyroków SOKiK wpisanych do rejestru Prezesa UOKiK prowadzi do nadania klauzuli wpisanej do tego rejestru charakteru normy abstrakcyjnej i generalnej, czyli zrównania go z normą prawną. Taki skutek jest oczywiście nie do pogodzenia z treścią art. 87 Konstytucji RP, ustanawiającego zamknięty katalog źródeł prawa. Co więcej, polskie prawo nie zawiera jakiegokolwiek „mechanizmu weryfikacji” poprawności wpisów do rejestru (podczas gdy wadliwy przepis prawa można przecież zmienić lub uchylić), a w samym rejestrze nie publikuje się uzasadnień wyroków SOKiK. W rezultacie raz wpisana do rejestru klauzula stawałaby się niejako „dogmatem” w całym obrocie cywilnoprawnym. Wreszcie koncepcja „absolutnej” skuteczności:

- nie znajduje oparcia w dyrektywie Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich. Art. 7 ust. 1 dyrektywy stanowi, że zarówno w interesie konsumentów, jak i konkurentów, państwa członkowskie zapewnią stosowne i skuteczne środki mające na celu zapobieganie stałemu stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach zawieranych przez sprzedawców i dostawców z konsumentami. Z przepisu tego – podobnie jak z innych przepisów czy preambuły dyrektywy – nie sposób wywieść, że skuteczne środki ochrony konsumenta oznaczają tak daleko idące rozwiązania jak rozszerzenie skuteczności wyroku wydanego w konkretnej sprawie na ogół podmiotów występujących w obrocie cywilnoprawnym;
- zdaje się nie uwzględniać orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE). Jak przyjęto np. wyroku TSUE z dnia 4 czerwca 2009 r. w sprawie *Pannon GSM Zrt. przeciwko Erzsébet Sustikné Györfi* [C-243/08]²⁰, jeżeli sąd krajowy uzna postanowienie za niedozwolone, to skutkiem powinien być brak możliwości stosowania takiego postanowienia, chyba że sprzeciwi się temu konsument, który wyraźnie zażąda, aby zakwestionowane postanowienie nadal wywoływało skutki prawne.

Powyższe uwagi przekładają się – oczywiście – na kontrolę incydentalną, w szczególności jeżeli powód powołuje zarzut abuzywności klauzuli w zawartej przez siebie umowie, wykazując podobieństwo takiej klauzuli do klauzuli już wpisanej do rejestru Prezesa UOKiK. Jak słusznie ujął to SN w powołanej wcześniej uchwale III CZP 80/08, **rzeczą sądu rozstrzygającego zarzut o niedozwolonej treści konkretnego postanowienia umowy jest rozpoznanie tego zarzutu w indywidualnym układzie faktycznym, a nie w sposób abstrakcyjny i mechaniczny**. Podstawa faktyczna rozstrzygnięcia *in casu* nie musi bowiem być tożsama nawet w wypadku oceny tego samego postanowienia umownego stosowanego przez innego przedsiębiorcę. Odgórne przyjęcie niedozwolonego charakteru postanowienia wpisanego do rejestru oznaczałoby, że z obrotu wyeliminować należy każde takie postanowienie, nawet jeżeli w kontekście całej treści umowy oraz okoliczności towarzyszących jej zawarciu (*vide* art. 385² k.c.) nie jest ono sprzeczne z dobrymi obyczajami i nie narusza w rażący sposób interesów konsumenta. Jeżeli więc umowa nakłada analogiczne zobowiązania na obie jej strony, a w rezultacie równowaga kontraktowa stron zostaje zachowana²¹,

---

19. III CZP 73/13, niepubl.

20. M. Bednarek, *Wzorce...*, op. cit., s. 745.

21. Trzeba mieć na uwadze, że SN postrzega działanie wbrew dobrym obyczajom (w zakresie kształtowania treści stosunku obligacyjnego) właśnie jako tworzenie przez partnera konsumenta takich klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową stron takiego stosunku (*vide* wyrok SN z dnia 13 lipca 2005 r., I CK 832/04, LEX nr 159111).

to sam wpis postanowienia kształtującego zobowiązania konsumenta do rejestru postanowień niedozwolonych nie może być uznany za czynnik decydujący w jego sądowej ocenie. Legalność stosowania w konkretnej umowie konkretnego postanowienia (w tym zaczerpniętego z wzorca) powinna być więc szczegółowo badana w trybie kontroli incydentalnej i uwzględniać m.in. rozkład ryzyk, praw i obowiązków stron. W przeciwnym bowiem razie dochodziłoby do drastycznego ograniczenia prawa przedsiębiorcy do obrony własnych interesów. Jak słusznie przyjął SN w glosowanym orzeczeniu, może się przecież okazać, że treść klauzuli wzorca, wpisana do rejestru klauzul niedozwolonych, była przedmiotem negocjacji i ustaleń stron konkretnej umowy, co z zasady wyłącza takie postanowienie spod działania art. 385¹ § 1 k.c. Jeżeli przedsiębiorca będzie w stanie wykazać przed sądem fakt indywidualnego ustalenia takiego postanowienia²², powództwo w trybie kontroli incydentalnej powinno zostać oddalone.

Z powyższych względów stanowisko SN zawarte w glosowanym wyroku uznać należy za w pełni zasadne.

MICHAŁ P. ZIEMIAK – Katedra Prawa Ubezpieczeniowego, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, radca prawny.

---

22. Zgodnie z art. 385¹ § 4 k.c. to na przedsiębiorcy spoczywa w tym zakresie ciężar dowodu.